

Ještě je brzy mluvit o tom, že je třeba počty asistentů pedagoga “ukočírovat”, shodli se experti

Praha 12. září 2023 – V novém školním roce budou poslanci rozhodovat o novele školského zákona, která má změnit způsob, jakým stát platí asistenty pedagoga. Zatímco nyní školy dostávaly finanční prostředky na základě přiznaného nároku konkrétního žáka, po zavedení tzv. parametrizace má škola mít určen počet úvazků podle předem daných kritérií. Tzv. parametrizace ale vzbuzuje mezi pedagogy, rodiči i odbornou veřejností obavy. SKAV se již v únoru připojil spolu s řadou dalších organizací ke [stanovisku Society for all](#), které na rizika s připravovanou změnou spojená poukazují.

Připravovaná změna se dotýká v první řadě práv dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Ty mají ze zákona nárok na podporu, která jim má umožnit využít na maximum jejich vzdělávací potenciál. Dopady ale bude mít také na jejich spolužáky, učitele nebo rodiče. Návrh parametrizace v té podobě, jak jej ministerstvo předložilo, totiž nemá žádnou pojistku pro případ, že by škola potřebovala pro své žáky asistentů pedagoga více, než kolik jich může zaměstnat na základě stanovených parametrů (které se odvíjejí např. od počtu dětí školu navštěvujících nebo od počtu tříd). Podle [propočtů](#) neziskové organizace Society for All jsou ohroženy především malé školy nebo školy tzv. inkluzivní. Snížení počtu asistentů pedagoga ve školách, které se do parametrů se svými potřebami nevejdou, by navíc zatížilo učitele a ohrozilo také kvalitu výuky spolužáků dětí, kteří by o asistenta pedagoga přišli.

Důvodem k obavám je i to, že se o nastavení parametrizace bude jednat v době, kdy vláda v návrhu státního rozpočtu zvažuje snížit celkové výdaje na vzdělávání. Tématu se z odborného úhlu pohledu věnoval poslední [Kulatý stůl SKAV a EDUin](#) v loňském školním roce. Argumenty, které během diskuze zazněly, by resort při projednávání novely školského zákona a především při přípravě prováděcích vyhlášek měl vzít v úvahu. Ministerstvo školství o konečné podobě parametrizace přislíbilo jednat.

U [Kulatého stolu SKAV a EDUin na téma Jak institucionalizovat pozici asistenta pedagoga dobře?](#) diskutovali:

Michal Černý / Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Veronika Doležilová / Spolu

Lenka Felcmanová, Lenka Hečková / Society for All

Tomáš Kluc / ZŠ Vejprty

Vít Alexander Schorm / Zástupce veřejného ochránce práv

Sofia Hladíková / Učitelská platforma

Hana Šišková / MČ Praha 7

Zuzana Žampachová / Asociace pracovníků Speciálně pedagogických center

Záznam diskuse je zveřejněn [zde](#). O čem se mimo jiné diskutovalo:

Chybí možnost přiznat asistenta pedagoga na základě individuálních potřeb žáka

„Základní otázka, kterou řešíme, je, jestli asistent pedagoga má nebo nemá být individuální podpůrné opatření. A pak otázka, jestli dokážeme individuální podporu zajistit tak, aby se nevymkla kontrole,“

řekl během diskuse Michal Černý.

S tím ale nesouhlasili ostatní panelisté. Shodli se sice na tom, že systém financování je potřeba změnit a že parametrizace může být řešení, ale jen když bude zachována možnost financovat asistenta individuálně tam, kde počet úvazků vypočtený na základě parametrů nebude škole stačit pro zajištění potřeb všech dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). V návrhu novely, jak byla předložena k projednání vládě, tato možnost chybí.

„Máme obavu, že na úrovni zákona přijdeme o důležitý prvek individualizace v podpoře, byť si myslíme, že obecně parametrizace není špatný přístup kvůli tomu, aby se pozice asistenta pedagoga stala stabilní součástí pedagogického sboru a měla předvídatelné financování. Velmi ale stojíme o to, aby na zákonné úrovni byla zachována možnost asistenta pedagoga na základě individuálních potřeb dofinancovat,“ říká Lenka Felcmanová

Lepší postavení pro asistenty pedagoga

Jedním z ministerstvem proklamovaných cílů je také stabilita pracovních míst pro asistenta pedagoga, což diskutující ocenili.

„Nyní jsou (asistenti pedagoga) závislí na podpůrných opatřeních jednotlivých dětí, pracovní smlouvy jim proto dáváme na jeden nebo dva roky. Je v našem zájmu, aby byli plnohodnotnými pedagogickými pracovníky,“ poznamenala k tomu Sofia Hladíková.

Je asistentů pedagoga ve školách příliš mnoho?

Podle Michala Černého cílem není snížení počtu úvazků pro asistenty pedagoga, během diskuse nicméně několikrát zdůraznil, že se růst počtu úvazků pro ně v posledních letech „vymkl z ruky“ a je třeba ho „ukočírovat“. Přislíbil také, že o nastavení parametrů, které nyní podle výpočtů Society for All výrazně znevýhodňují především malé školy a školy inkluzivní (tj. s nadprůměrným podílem žáků s SVP), se bude ještě jednat.

Ostatní panelisté se ale shodli, že na závěry o tom, kolik asistentů pedagoga české školství potřebuje, je příliš brzy. Vít Alexander Schorm poznamenal, že pro posouzení situace chybí data – mimo jiné i proto, že ministerstvo po dvou letech přestalo vydávat zprávu o stavu inkluzivního vzdělávání.

„Nevíme přesně, proč se počet asistentů pedagoga tak dramaticky zvýšil. Nálepka přebujelosti přesto vede ministerstvo školství k tomu, aby uvažovalo v rovině ‚ukočívání‘ tohoto vývoje,“ upozornil Alexander Schorm.

Navíc inkluzivní vyhláška, která nárok na podporu žáků s SVP (a zároveň nárok škol na finanční prostředky na tuto podporu) zavedla, vstoupila v platnost teprve v roce 2016. Děti, které v té době nastupovaly do prvních tříd, ještě školu neopustily.

„Cyklus ještě stále není uzavřený, ještě pořád nevíme, kolik asistentů budeme potřebovat, aby systém fungoval,“ poznamenala Zuzana Žampachová.

Pokračující nárůst počtu úvazků pro asistenty pedagoga ale může mít i jiné příčiny.

„Pokud neustále roste počet dětí v populaci, tak přirozeně poroste v absolutních číslech i velikost potřeb těch dětí. Navíc ještě neuběhlo ani deset let, abychom mohli sledovat vzdělávací dráhu těch dětí od základních škol po střední,“ dodala Veronika Doležilová.

Aktuální počty asistentů pedagoga podle Lenky Felcmanové odpovídají predikcím zpracovaným před rokem 2016, i když do škol přicházejí silnější populační ročníky a roste také počet dětí se závažnými poruchami chování. Tento trend se pravděpodobně nezmění.

„Poradny letos hlásí nárůst počtu dětí, které mají závažné potíže při přechodu z mateřské na základní školu,“ poznamenala Lenka Felcmanová.

Podle Hany Šiškové by asistentů pedagoga mělo dále spíše přibývat:

„Podle našich zkušeností školy teprve postupně naskakují na používání asistentů pedagoga, školství se opravdu proměňuje pomalu. Jsme možná stále ve fázi, kdy terén stále není uspokojen, například z našich šetření mezi našimi školami vyplývá, že by bylo ideální mít ještě o něco vyšší počet asistentů.“

Nastavení parametrů nařízením vlády není pro školy záruka jistoty

„Zákon ustavuje pouze princip parametrizace, samotné parametry budou předmětem podzákonné normy,“

poznáměl Michal Černý s tím, že díky tomu bude možné kritéria snáze upravovat podle potřeb vzdělávacího systému. To je ale podle Veroniky Doležilové v rozporu s dalším z deklarovaných cílů ministerstva – nabídnout školám předvídatelnější financování a asistentům pedagoga jistější zaměstnání.

„Znamená to, že změnu bude možné u této citlivé věci provést i neveřejně, bude k ní moci dojít prakticky ze dne na den,“ upozornila Veronika Doležilová. Ministerstvo je stále otevřené diskusi.

„Nechceme snižovat počty asistentů, jen změnit systém, jak se do školy dostanou. Dojde k přenastavení navržených parametrů, protože podmínky v roce 2024 a 2025 se určitě změní,“

řekl Michal Černý. Na rozdíl od ostatních panelistů to ale osobně považuje za druhotné ve srovnání s otázkou, jestli asistent pedagoga má být dále individuální podpůrné opatření, a pokud ano, tak jak v takovém případě zajistit, aby se „nevymklo kontrole“ – asistent pedagoga patří v současnosti k nejčastěji využívaným (a také nejnákladnějším) podpůrným opatřením v rámci inkluzivní legislativy.

„Asistenti pedagoga se stali základem inkluze. Pokud nechceme všechnu práci škol zhatit, opravdu dobře zvažme, jak parametry nastavit. Těší mě, že tu zaznívá, že se o nich bude ještě debatovat,“ poznáměl Tomáš Kluc, ředitel Základní školy Vejprty. Upozornil zároveň, že nejasná komunikace ze strany ministerstva terénu nepomáhá a že je třeba uklidnit ředitele, pedagogické sbory i rodiče.

Méně asistentů, stejné povinnosti pro školy

Přestože zástupce ministerstva školství opakovaně prohlásil, že snížení počtu úvazků pro asistenty pedagoga není cílem změny, ostatní diskutující se toho obávají. Veronika Doležilová upozornila na to, že i po zavedení parametrizovaných úvazků zůstane inkluzivní legislativa v platnosti – školská poradenská zařízení budou nadále doporučovat toto podpůrné opatření podle individuálních potřeb dítěte. Ředitelé se pak mohou dostat do situace,

kdy objem financí na zajištění podpory, na kterou mají žáci ze zákona nárok, nebude škole stačit.

„Bude to hlavně tam, kde školy přijaly nadprůměrný počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Pokud chceme do systému zavést nový prvek, parametrizovaného asistenta pedagoga, zvažme, zda vůbec zasahovat do individuálních nároků dětí. Individuální nároky jsou nejcílenější a ve svém důsledku i nejefektivnější, přestože mohou být považovány za drahé,“ dodala Veronika Doležilová.

Dopad na ostatní děti ve třídě

Pokud s parametrizací ubude míst pro asistenty pedagoga, nebude to mít dopad jen na děti se SVP.

„Ty děti ze vzdělávání nezmizí, přinese to velké problémy i pro učitele a ostatní žáky ve třídě, ale i rodiče. Doufám, že diskuse bude pokračovat a podpora bude zachována přinejmenším v té šíři, v jaké je nyní,“

řekla k Zuzana Žampachová. Snížení kvality výuky s dopadem na všechny děti ve třídě by se v takovém případě obávala i Hana Šišková:

„Třicetihlavá třída je nesmírně náročná na vzdělávání a chceme-li podle Strategie 2030+ jít směrem k individualizaci a diferenciaci výuky, tak nám to takové prostředí v podstatě neumožňuje.“

Z 3,5 tisíce dětí, které se vzdělávají na školách zřizovaných „její“ Prahou 7, jich má 550 přiznáno nějaké podpůrné opatření.

Obavy z vytlačování „náročných“ žáků, s parametrizací ve speciálním školství k tomu došlo

Zrušení principu individuální podpory by podle Víta Alexandra Schorma mohlo vést ke snížení standardu ochrany práv dětí.

„Dokonce se může stát, že někteří žáci do školy přestanou docházet a mohou se uchýlit k domácímu vzdělávání,“ řekl zástupce veřejného ochránce práv.

Příkladem může být situace ve speciálních školách, kde již parametrizace proběhla. Česká školní inspekce zjistila, že dvěma třetinám škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona prostředky, které dostávají na základě parametrů, nestačí, a žádají zřizovatele o dofinancování přiznaných podpůrných opatření.

„Systém tedy optimálně nefunguje, přesto se navrhuje jeho rozšíření do běžného základního školství,“ dodává Vít Alexander Schorm

„Známe konkrétní kazuistiky, kdy děti byly ve speciálních školách odmítnuty pro intenzitu jejich potřeb a nemožnost zajistit pro ně ve škole pedagogickou asistenci,“

upozorňuje Lenka Felcmanová s tím, že nyní hrozí, že se podobná situace bude opakovat v běžných školách.

„Je otázka, jestli po letech, kdy podporujeme inkluzi, se uchýlíme k tomu, že budeme opět nějaké děti z hlavního proudu vytlačovat a vyčleňovat je dokonce až do domácího vzdělávání,“ dodala.

Kontakt pro média

Radka Hrdinová
mediální koordinátorka SKAV
radka.hrdinova@skav.cz
603 177 791

Kdo jsme

Stálá konference asociací ve vzdělávání (SKAV) je zastřešující platforma organizací, které usilují o progresivní změny ve vzdělávání. Je moderátorem smysluplné diskuze a advokátem klíčových témat. Centrem zájmu členů jsou co nejlepší podmínky pro učení žáků a co nejlepší vztahy mezi žáky a učiteli. Věříme, že smyslem vzdělávání je, aby každý mohl rozvíjet svůj potenciál, najít své místo ve společnosti a prožít spokojený život.

Sledujte aktuální informace o SKAV na [Facebooku](#) a [Twitteru](#).